

Левски с четата под ръководството на опитния главен войвода (с подвойвода Жельо Чернев и писар Иван Кършовски), първоначално наброяваща тридесет души четници,⁵ допринася за закаляването му във въоръжената борба, което ще изиграе не малка роля в израстването на бъдещия апостол. Въздействието на П.Хитов, чието име е споменато три пъти в Автобиографията, както и гордостта на Левски, че е негов байрактар, е отражение на традиционната героика на хайдушкото движение. Във връзка с това искам да отбележа, че подвигът на четите и техните главатари трайно революционизират българското общество и подготвят моралния фактор у нас за подем в националноосвободителното движение. Четничеството, на което П.Хитов е един от главните представители, се явява продължение на хайдушкото движение в българските земи под турска власт.

Традиционното хайдутство запазва значението си на непрекъсната партизанска война на българския народ и в контекста на българската национална революция.⁶ Най-важните му параметри са неговата постоянност като въоръжено действие и като морален крепител на българската идентичност и самосъзнание. По такъв начин хайдутството е оценено и от чуждите пътешественици, посетили българските земи в средата на XIX в. Французинът Спириан Робер например е написал: "Във високите полета на Балкана ... там, зад скалите си, българинът чувства подкрепата на една страшна сила - хайдутите."⁷

Тъкмо тази сила оценява Г.С.Раковски, когато я организира и централизира, придавайки ѝ нови форми на въоръжена борба с т.нар. четническа тактика. Четите според него е трябвало да играят водеща роля в едно въстание за освобождението на България. (Стратегията на Раковски отрежда второстепенно значение на вътрешното организиране, т.е. на мрежата от т.нар. тайни комитети в страната.⁸) В своя План за освобождението на България от 1861 г. Раковски подчертава: "Народний дух е навсякъде приуготвен за въстание против турков. На това ся отдавна работило особито [sic] тая последня година."⁹

Моралната подготовка на българския народ се дължи и на социалните аспекти, и на хайдушкото, и на четническото движение, което е схванато вярно от четническите главатари: "Нии сме пратени от Бога да вардим сиромасите и да наказваме злочинците - пише П.Хитов, - а ако е така, трябва да бъдем честни, правдолюбиви и чисто сърдечни. Българският народ няма ни царство, ни покровители, ни защитници ... хайдутинът трябва да варди честта му, да варди нещастниците и вдовиците и да утешава беззащитните."¹⁰ В.Левски навярно отчита тези аспекти, което проличава дори по време, когато у него съзрява мисълта за крут поврат в стратегията и тактиката на въоръжената борба. Той записва "На прощаване в 1868 г." в личния си бележник, когато сам Хр.Ботев - гениалният автор на стихотворението, се е опитвал да мине с четата на Жельо войвода.¹¹

Същевременно ситуацията в България бързо се променя. Четническата 1867 г., когато Левски е знаменосец на П.Хитов, раздвижва духовете и нажежава страстите. Героичната гибел на четниците го принуждава да преосмисли нещата, още повече след краха на Втората българска легия (1867-1868 г.) П.Хитов все още про-